

Forum för demokrati och mänskliga rättigheter

Rapport 1 Hatbrott – ungdomar

Forum för demokrati och mänskliga rättigheter

Rapport 1 Hatbrott – ungdomar

Inledning

Förslaget om att instifta *Forum för demokrati och mänskliga rättigheter* har sin upprinnelse i tidigare satsningar och förslag inom området som ytterst handlat om demokrati och mänskliga rättigheter. Dessa satsningar och förslag har varit viktiga på många sätt och bidragit till att politiker och medborgare i Malmö närmade sig varandra. Det har också funnits sådant som fungerat mindre bra samt vissa risker med tillvägagångssätt som föreslagits. Med detta i åtanke föreslogs forumets arbetssätt för att överbygga svårigheter genom att:

- Utse politiker från samtliga partier som är representerade i kommunfullmäktige.
- Låta begreppet ”medborgare i Malmö” inkludera såväl strukturerade som mer ostrukturerade sammanslutningar för samtal genom dialogmöten.
- Låta formen för såväl möten i Forumet som i dialogmöten vara informell.
- Låta innehållet för mötena vara brett i sin ansats i att beröra och utveckla demokratin och de mänskliga rättigheterna i Malmö.
- På ett strukturerat sätt återkoppla till de aktörer som deltagit i dialogmöten.

Kommunfullmäktige beslutade den 19:e december 2019

1. Kommunfullmäktige beslutar att inrätta *Forum för demokrati och mänskliga rättigheter*.
2. Kommunfullmäktige uppdrar åt varje parti som har representation i kommunfullmäktige att utse en ledamot till *Forum för demokrati och mänskliga rättigheter*.
3. Kommunfullmäktige upphäver sitt tidigare beslut om inrättande av *Råd för demokrati och trygghet* (STK 2015-512) samt dess stadgar (STK 2018-580).
4. Kommunfullmäktige justerar instruktion för kommunalråd i Malmö med anledning av inrättande av *Forum för demokrati och mänskliga rättigheter* samt upphävande av Malmö stads *Råd för demokrati och trygghet*.

Forumets arbete under våren 2020

Forum för demokrati och mänskliga rättigheter har under våren 2020 haft fokus på att föra samtal med unga malmöbor och ungdomsledare i frågor som rör trygghet och då främst risken av att utsättas för fördomar och hatbrott.

Ledamöterna i Forumet har under våren mött ungdomar och ungdomsledare som delat med sig av upplevelser och erfarenhet samt att de bidragit med inspel och förslag till hur man kan förbättra trygghet -och demokratiarbetet avseende just fördomar och hatbrott.

Målet var att möta representanter i de grupper som, enligt Brottsförebyggande rådet (Brå), är de mest representativa i hatbrottsstatistiken såsom *antisemitism, islamofobi, kristofobi, afrofofi, antiromsk och hatbrott mot HBTQ*.¹ Vårens möten har varit intressanta och givande och har berört deltagare på flera plan.

¹ Brottsförebyggande rådet (Brå) hatbrottsrapport 2018. Statistik över polisanmälda brott med identifierade hatbrottsmotiv (2019:13)

Forumet enades även om att bjuda in grupperna, var för sig, i hopp om att ungdomarna lättare skulle framföra sina åsikter och tankar samt att endast delta med två politiker (ordförande och ledamot) vid möten med ungdomarna, i syfte att inte vara fler politiker än de inbjudna ungdomarna. Ordförande har därmed deltagit vid varje möte emedan ledamöterna delats upp. Även Forumets samordnare har deltagit vid samtliga möten i syfte att planera, dokumentera och återkoppla till Forumets ledamöter och de inbjudna grupperna.

Grupperna som kontaktades var, i stort, positiva till initiativet och såg framemot dialogmötena. Vissa grupper hade svårt att få ungdomar till att möta politiker i samtal. Dessa grupper valde istället att representeras av ungdomsledare.

Den romska gruppen valde att avstå, ifrån deltagande i möten med Forumet med anledning av sympati för pågående nationell diskussion angående romernas deltagande vid internationell konferens ”*Malmö internationella forum om hågkomst av Förintelsen och bekämpande av antisemitism*” i oktober 2021.

Forumet har varit tydliga med att det inte kommer att fattas några beslut vid sammankomsterna, utan det som ska uppnås är att skapa en bättre kontaktyta för dialog om sådant som är viktigt för såväl politiker och medborgare i Malmö.

Medlemmar i forumet

Forumet består av en sammansättning av sju politiker - en från varje parti som är representerat i kommunfullmäktige. Kommunalråd med beredningsansvar för demokrati och mänskliga rättigheter är sammankallande samt ordförande. En tjänsteperson på stadskontoret agerar samordnare och stöd i Forumets arbete.

Politiker:

- Ewa Bertz (L) Sammankallande och ordförande
- Mubarik Abdirahman (S)
- John Roslund (M)
- Nima Gholam Ali Pour (SD)
- Showan Shattak (V)
- Stefana Hoti (MP)
- Bengt Nilsson (C)

Tjänsteperson:

- Thomas Bull (samordnare / tjänsteperson)

Syfte och mål med forumet

Syftet är att politikerna i Forumet först träffas i dialog kring samhällsfrågor som rör demokrati och mänskliga rättigheter för att sedan vända sig utåt i staden och inhämta relevanta medborgares uppfattning i frågorna varpå medborgare bjuds in till samtal med Forumets representanter.

Målet med Forumet är en starkare stad med mer delaktighet, ökad trygghet och tillgänglighet, ökat valdeltagande samt ett minskat antal hatrelaterade brott, genom direkta, över partigränserna samlade och väl förberedda möten med stadens medborgare.

Arbetsmetod

Arbetsmetod har i huvudsak varit att skapa dialog med olika aktörer i civilsamhället som ledamöterna i Forumet identifierat som prioriterade. Under våren har fokus varit att komma i kontakt och samtala med unga malmöbor som löper risk att utsättas för fördomar eller hatbrott. Även om mötena haft för avsikt att vara av informell karaktär har dessa förberetts så att tiden blivit så väl använd som möjligt.

Nätverk i civilsamhället har kontaktats för att därigenom ge ungdomar och ungdomsledare möjlighet att samtala med politiker. De kontaktade nätverken har därefter valt ut vilka ungdomar som ska medverka. De anmälda ungdomarna och ungdomsledarna har bjudits in, fått information om forumet samt möjlighet att stämna av med samordnaren.

Inför mötena har samordnaren planerat och försett ledamöterna med underlag såsom exempelvis hatbrottssituationen i Malmö.

Mötena har hållits kvällstid i tämligen avslappnad miljö och med lättare fika.

Ungdomarna har i samband med mötena fått föreslå vad de önskade samtala om gällande fördomar, hatbrott och trygghet. Under mötena har ungdomarna styrt nivån av diskussionsämne.

Vid varje dialogmöte har de inbjudna fått ta ställning till ifall de kan tänka sig att träffa andra inbjudna grupper vid ett senare tillfälle. Samtliga har ställt sig positiva till detta.

Under augusti anordnades ett kvällsmöte med inbjudna från samtliga grupper som deltagit. Med anledning av Coronapandemin fick antalet deltagare begränsas.

Samordnare för Forumet har, under dialogmötena, fört minnesanteckningar som sedan skickats till de ledamöter som inte deltagit i aktuellt dialogmöte.

Återkoppling har skett till de aktörer som Forum har träffat samt att dessa erbjudits att kontakta samordnaren vid eventuella nya frågor.

Forum och dialogmöten

Under våren har det hållits:

- Ett Forummöte med valda representanter - en från varje parti som representeras i kommunfullmäktige.
- Fem dialogmöten under kvällstid mellan politiker och ungdomar / ungdomsledare från föreningar och församlingar.

Forumet har träffat:

- 21 ungdomar: 13 tjejer och 8 killar
- 9 ungdomsledare: 2 kvinnor och 7 män

Uppsamlings- och avstämningsmöte:

- Under augusti anordnades ett pandemi-anpassat uppsamlingsmöte, med begränsat antal inbjudna, där vårens deltagare kunde stämma av med varandra och med Forumets ledamöter.

Identifierade problemområden

Under mötena har vissa problemområden varit återkommande såsom till exempel skolmiljön och utsatthet av ”vardagsbrott”- det vill säga brott av lägre brottsrubricering.

Skolmiljön

Flertalet av ungdomarna beskrev att de blivit utsatta i skolmiljön, under raster likväl som i klassrum. Deltagare beskrev förolämpningar och ofredanden, som utförts inför både elever och lärare, med anspelningar på hudfärg, etnicitet, religion eller sexuell läggning.

Ungdomarna och ungdomsledarna beskrev händelser som inte uppmärksammats, anmälts eller följts upp av lärare eller skolledning.

Omvärldshändelser

Flera av ungdomarna beskrev hur de i olika sammanhang förväntades ta ställning och kunna svara till händelser eller situationer som de inte var en del av.

Exempel var när judiska ungdomar förväntades, att inför klassen, svara upp gällande Israels politik. Andra exempel var muslimska ungdomar som förväntades ha svar på frågor om ”slöjförbud”, ”handskakningsdebatter”, ”muslimska terrorangrepp” med mera.

Ungdomar med mörk hudfärg beskrev utsattheten på grund av den senaste tidens uppmärksammade konspiratoriska teorier om hur mörkhyade sprider coronavirus.

Det var tydligt att omvärldshändelser och samhällsdebatter berör långt ner i åldrarna och i ungdomarnas vardag.

Bemötande

Vid flera tillfällen kom samtalen in på bemötande, då främst vid mötena med polis, där ungdomar beskrev erfarenheter av att ha stoppats, kontrollerats och ifrågasatts gällande rätten att uppehålla sig i visst område.

Hat över internet

Ungdomarna beskrev att de märkt av en ökad polarisering och hårdare klimat, framförallt över sociala media där framförallt öppet hat och hot ökat. Upplevelsen var att hatet ökat i samband med händelser eller efter vinklade inlägg på sociala media.

Trygghet och otrygghet

Flertal diskussioner handlade allmänt om känslan av otrygghet och oron att utsättas på grund av exempelvis hudfärg, etnicitet, religion eller sexuell läggning. Ungdomsledare beskrev hur föräldrar ängslas över att barnen ska behöva utstå liknande rasism som föräldrarna utstått i skolmiljö, allmänna platser, arbetsplatser och numera på sociala media.

Deltagarnas förslag på förbättring

Dialogmötena har avslutats med att deltagarna fått föreslå förbättringsåtgärder. I stort har ungdomarna och ungdomsledarna varit samstämmiga att:

- Skolor behöver tydliga handlingsplaner gällande fördomar, hatbrott och diskriminering, liknande de handlingsplaner som finns gällande mobbing.
- Det behövs information och utbildning vid lärarutbildningar avseende metoder om att möta upp rasism eller liknande som beskrivits.
- Ge barn möjligheter att tidigt ”vaggas” in i betydelsen mänskliga rättigheter, värdegrund och barnkonvention.
- Prioritera att kommunen aktivt, strukturerat och i olika miljöer arbetar emot hatbrott.
- Vikten av att politiker visar samstämmighet då det finns områden som egentligen är självklara och inte kompromissbara.
- Vikten av att politiker arbetar för att kommuner och myndigheter ”speglar det övriga samhället”.
- Symboliska initiativ och handlingar är bra såsom exempelvis samverkan mellan judiska och muslimska grupper eller deltagande i Pride. Det krävs dock ett löpande arbetet för att det ska vara trovärdigt.
- Ge större utrymme för forskning avseende utsatthet, jämlikhet, hatbrott och diskriminering i syfte att få bättre underlag att arbeta efter.
- Information och utbildningsmöjligheter till civilsamhället, exempelvis föreningar och församlingar.
- Möjligheter för malmöbor att möta politiker och beslutsfattare.

Uppsamlingsmöte 12 augusti

Den 12 augusti anordnades ett kvällsmöte i Malmös Rådhus med inbjudna från samtliga grupper som deltagit under våren. Med anledning av Coronapandemin fick antalet deltagare begränsas till en ledare och två ungdomar per grupp. Förutom inbjudna gäster deltog Forumets sju politiker, en från varje parti som är representerat i kommunfullmäktige.

Mötet präglades av att samtliga inbjudna grupper identifierat liknande problemområden där utsattheten för hatbrott och kränkningar är påtagliga. Återigen lyftes utsattheten i skolmiljön upp med olika infallsvinklar såsom utsatthet på grund av hudfärg eller etnicitet, religiös uppfattning eller könsidentitet.

Även då problemen hade olika infallsvinklar och att deltagare såg det från olika horisonter så blev det tydligt att man efterlyste tydliga strategier och handlingsplaner avseende både akuta, kortsiktiga och långsiktiga lösningar.

Mötesdeltagarna påtalade vikten av att:

- utbilda skolpersonal i diskriminering och hatbrottsfrågor. Utbildningen bör även riktas till lärarutbildningen.
- deltagarna upplevde att lärare saknar tid, kunskap eller möjlighet att ta sig an problem eller kränkingsanmälningar. Förslaget var att anställa pedagoger med uppgift att informera, stödja, utreda och följa upp diskriminerings och hatbrottshändelser.
- satsa på att barn tidigt och få dem att känna tillhörighet, få uppmuntran och känna att vuxna agerar för barnets bästa.
- Visa samverkan mellan exempelvis olika religioner. Att man får tycka olika men kan mötas med respekt.

Slutsats

Mötena med ungdomar och ungdomsledare visar att hatbrott förekommer i olika miljöer där ungdomar ständigt rör sig varför det är uppseendeväckande att ungdomarna så tydligt pekar ut miljöer där de borde vara som mest trygga, såsom skolmiljön.

Ungdomarnas berättelser och förslag visar vikten av att arbeta med hatbrottsfrågor i tidigt stadiet och på olika nivåer samt behovet av att arbeta strukturerat externt, internt och med samverkan mellan kommun, polis, forskning och framförallt civilsamhälle.

Ungdomarnas berättelser och förslag blottlägger att det krävs en helhetssyn alltifrån att arbeta grundläggande genom främjande och förebyggande åtgärder, för att på annan nivå skapa lägesbilder genom att identifiera problemområden och kunna göra riktade insatser med effekt.

Utvecklingen i en kommun står aldrig still varför Malmö stad sedan länge arbetar med demokratifrågor, på flera håll, såsom exempelvis i skolan, mötesplatser och bibliotek. Den genomgående knäckfrågan är: *Hur ska staden agera för att förhindra, identifiera och åtgärda hatbrott?* - som i värsta fall kan leda till extremism.

Forumets dialogmöten med Malmöbor är en del av Malmös demokratiarbete varpå Forumet under våren 2020 fått möjlighet att känna av Malmöbons tankar, upplevelser, erfarenhet och förslag till förbättring gällande hatbrottsfrågor.

Myndigheter såsom Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Länsstyrelsen Skåne och Brottsförebyggande rådet (Brå) har visat intresse för Forumets arbete då de anser det vara ett nytt grepp att möta medborgaren i frågor gällande demokrati och trygghet samt ett sätt att visa bred politisk vilja för Malmös bästa.

Vidare arbete

Forum för demokrati och mänskliga rättigheter fortsätter sitt arbete utifrån det syfte och mål som är satt för dess arbete. Fler rapporter kommer att tas fram för att delge vad som framkommer vid dialogmöten. Syftet med rapporterna är att berörda nämnder använder dessa i sitt arbete med frågorna för att visa på en förbättring.

Forum för demokrati och mänskliga rättigheter kommer framöver att föra dialog om hur man tillsammans med andra aktörer kan arbeta vidare med att

- Förhindra och åtgärda hatbrott inom förskola, grundskola och gymnasie- och vuxenutbildning.
- Kommunera med universitet vad avser lärarutbildningar i syfte att motverka rasism.
- Förbättra kontakten mellan ungdomar och politiken.